

Л. О. Кібальник,
к. е. н., доцент, докторант кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

ГЕОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК

L. Kibalnik,
Ph.D., Associate Professor, post-doctoral student of the Department of World Economy and International Economic Relations, Institute of International Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

GEO-ECONOMICS ASPECTS OF TNC INVESTMENT ACTIVITY

Визначено, що наприкінці ХХ ст. — початку ХХІ ст. в умовах переформатування світового гео-економічного простору в багатополосний, поруч із окремими державами, міжнародними організаціями, регіональними інтеграційними угрупованнями транснаціональні корпорації перетворюються на одного із основних суб'єктів гео-економіки. Розкрито зміст основних тенденцій у інвестиційній діяльності ТНК, зокрема обґрунтовано позитивну динаміку прямого іноземного інвестування, розширення географічної та галузевої сфер прикладення капіталу, використання стратегій зі злиття та поглинання компаній тощо. Доведено зміну місця і ролі країн, що розвиваються, у світовому господарстві внаслідок поширення діяльності філіалів та дочірніх компаній на території країн-реципієнтів, а також активного розвитку їхніх власних ТНК. Виокремлено найвпливовіші фактори трансформації ролі країн з ринками, що формуються, в сучасному гео-економічному просторі, а саме: обсяги прямих іноземних інвестицій та кількість транснаціональних корпорацій. Показано вплив транснаціоналізації на різні сфери гео-економічного простору, зокрема економічну та технологічну.

Transnational corporations next to separate states, international organizations and regional integrated grouping are determined to become the main subject of geo-economics at the end of the XX century and at the beginning of the XXI century in the conditions of reformatting the world geo-economic space into multi-polar one. The content of main tendencies in TNC investment activity is considered in the article; the positive dynamics of direct foreign investment, the geography and branch expansion of capital application, the use of mergers and acquisitions strategies are substantiated. The place and role of developing countries in the world economy is argued owing to the expansion of branches and subsidiaries on the recipient countries territory and the active development of their own TNC. The most influential transformation factors of the role of the countries with developing markets in modern geo-economic space are distinguished; they are direct foreign investment volume and transnational corporation number. The effect of trans-nationalization on the different spheres of geo-economic space, particularly, economic and technological ones, is demonstrated.

Ключові слова: транснаціоналізація, гео-економіка, прямі іноземні інвестиції, транскордонні злиття та поглинання, економічно розвинуті країни, країни, що розвиваються.

Key words: trans-nationalization, geo-economics, direct foreign investment, cross-border mergers and acquisitions, economically developed countries, developing countries.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах глобалізації, нинішній світовий порядок все більшою мірою обумовлюється тенденціями та закономірностями економічного розвитку. Якщо раніше світова економіка була простором дій суверенних держав, то сьогодні, вона перетворюється на самостійний суб'єкт, що функціонує та розвивається на лі

національних господарств. Складну систему взаємовідносин та зв'язків між суб'єктами світового господарства щодо виробництва та обміну світовим продуктом, розподілу та перерозподілу ресурсів і світового доходу сьогодні називають гео-економікою. Наприкінці ХХ — початку ХХІ ст. відбулось глобальне переформатування світового простору, він став багатополосним.

Таблиця 1. Окремі показники ПІІ та міжнародного виробництва, млрд дол. США

Показники	1982	1990	2005–2007 (середні)	2008	2010	2012
Вхідні ПІІ	58	207	1491	1697	1409	1351
Вихідні ПІІ	27	239	1534	1858	1505	1391
Накопичені залучені ПІІ	790	1942	14706	14909	20380	22813
Накопичені вкладені ПІІ	579	1786	15895	16206	21130	23593
Дохід від залучених ПІІ	44	74	1076	1171	1377	1507
Дохід від вкладених ПІІ	46	120	1148	1273	1387	1461
Транскордонні злиття та поглинання	-	200	703	673	344	308
Обсяги продажів закордонних підрозділів	2741	6036	19579	30311	22574	25980
Вартість активів закордонних підрозділів	2036	6036	43836	69771	78631	86574
Експорт закордонних підрозділів	688	1523	5003	6664	6320	7479
Зайнятість на закордонних підрозділах (тис. осіб)	21524	24476	51795	77386	63043	71695

Складено автором за даними джерела [1].

Змінилися його складники та зв'язки між ними. Виникли нові суб'єкти геоекономічних відносин, зокрема транснаціональні корпорації. Останні, внаслідок інтернаціонального характеру діяльності, поруч з іншими суб'єктами геоекономіки такими, як: держави, міжнародні організації, регіональні інтеграційні угруповання, суттєво впливають на розподіл та перерозподіл ресурсів, продуктів і доходів у світовому господарстві. Цьому сприяє постійне нарощування їхнього інвестиційного потенціалу, розширення сфер діяльності та використання сучасних стратегій управління.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичне осмислення розвитку транснаціональних корпорацій розпочалося ще в 30-х роках ХХ століття з досліджень Д. Вільямса, який показав наявність протиріч між неокласичною теорією міжнародної торгівлі і розвитком міжнародного виробництва. Однак справжній розвиток у світовій економічній літературі проблематика транснаціоналізації отримала у 60—80-х роках ХХ ст. Дослідження науковців стосувались розробки таких проблем, як: теорія організаційних форм ТНК (М. Аокі, І. Самсон), теорія ринкової влади (С. Хаймер), теорія інтернаціоналізації (Р. Коуз, О. Вільямсон, Е. Пенроуз) концепція міжнародної конкурентоспроможності (Р. Верной, Р. Стобаух), "податкова" теорія (О. Хорошун), теорія привласнення (В. Рокоча), екліктична теорія міжнародної інвестиційної та виробничої діяльності (Дж. Даннінг). Проблема вивчення різних аспектів геоекономіки, а саме: змісту цього поняття, стратегіям геоекономічного розвитку, змінам у структурі геоекономічного простору присвячено праці В. Будкіна, В. Дергачова, К. Жана, Е. Кочетова, Е. Лутвака, О. Неклеси, Ю. Пахомова, П. Савони, А. Філіпенка, Ю. Яковця та ін. Щодо зв'язку між діяльністю ТНК та розвитком геоекономіки, то тут наукові розвідки обмежуються дослідженнями школи геоекономіки Е. Кочетова, а саме: визначенням ролі ТНК у формуванні інтернаціоналізованих відтворювальних ядер. Водночас аналіз інвестиційної діяльності ТНК у контексті геоекономічних змін у світовому просторі в економічній літературі практично відсутній.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою цього дослідження є визначення місця і ролі транснаціональних корпорацій у процесах здійснення

геоекономічних перетворень у світовому просторі на основі аналізу їх інвестиційної діяльності. Досягнення мети передбачає вирішення таких завдань: проаналізувати основні складники інвестиційної діяльності ТНК, визначити специфіку функціонування ТНК економічно розвинутих країн та країн, що розвиваються, розкрити роль ТНК у перетвореннях геоекономічного характеру.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Одним з основних чинників, що стимулює розвиток геоекономічних перетворень і формування геоекономічного простору, є об'єктивний процес транснаціоналізації. Останній призводить до поступового руйнування національного економічного державного суверенітету, формування виробничих інтернаціоналізованих комплексів та посилення економічної взаємозалежності держав. ТНК перетворюються на реальних суб'єктів міжнародних ринкових відносин і починають виконувати функцію одного з основних гравців на геоекономічній карті світу. В умовах глобалізації та інтеграції світового господарства транснаціональні корпорації завойовують нові ринки і прагнуть подальшого розширення економічного впливу.

Масштаби закордонної діяльності сучасних транснаціональних корпорацій демонструють стійкі тенденції до зростання, що наочно підтверджується позитивною динамікою показників міжнародного виробництва та іноземного інвестування (табл. 1). Зокрема за період з кінця ХХ ст. до сьогодні найбільшими темпами зростає обсяги вихідних інвестицій (у 50 разів), накопичені вкладені інвестиції (у 40 разів), доходи від залучених та вкладених інвестицій (у 30 разів). Всі інші показники теж мають позитивну динаміку.

Якщо досліджувати вплив діяльності ТНК на процеси геоекономічних трансформацій, то, спершу, необхідно звернутись до аналізу статистичних даних про міжнародні потоки прямих іноземних інвестицій. Адже саме з ними безпосередньо пов'язані процеси створення механізму виходу виробництва за національні межі. ТНК є основним джерелом прямих інвестицій, на частку яких нині припадає близько 90 % світових прямих закордонних інвестицій. За останні 30 років діяльність ТНК характеризується приростом глобальних потоків прямих іноземних інвестицій. Динаміка обсягів залучених ПІІ у світі зображена на рисунку 1.

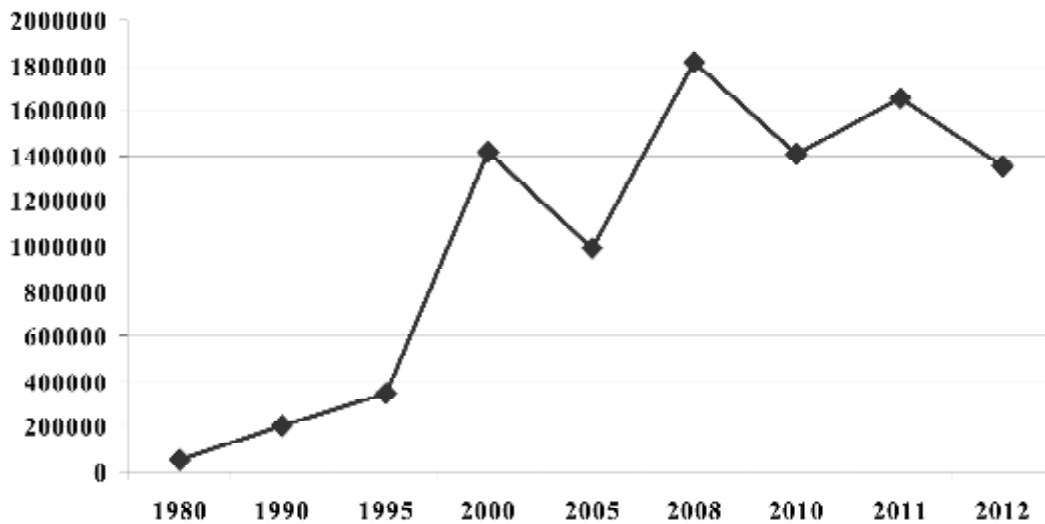

Рис. 1. Динаміка обсягів залучених ПІІ у світі, 1980–2012 рр.

*Складено автором за даними джерела [2].

Як засвідчують дані рисунка, з 1980 р. до 2000 р., в цілому, спостерігається позитивна динаміка приросту прямих іноземних інвестицій. Найбільш інтенсивне зростання прямого іноземного інвестування наприкінці 90-х років, у першу чергу, пов'язано з довготривалим інвестиційним бумом в американській економіці, що пояснювався формуванням спекулятивних "бульбашок" на фондовому ринку США. Лібералізація східно-азійських економік та зміни в конфігурації гео економічного простору, а саме: перехід від біполярності до багатополюсності, поява нових територій для вкладення капіталу — країн колишнього соціалістичного табору, та зміна в цей період стратегій ТНК теж посприяли інтенсифікації процесів закордонного інвестування. Періоди падіння обсягів ПІІ в основному збігаються з економічним спадом в країнах — основних інвесторах світової економіки — таких, як: США, Японія та ЄС, що почався у 2001 р. У цьому ж напрямі діяли процеси значного скорочення обсягів транскордонних злиттів та поглинань, а також законне зменшення ПІІ після їх непомірного зростання (у 2000 році обсяг ПІІ перевищував їхній обсяг у 1995 р. у 6 разів).

Згідно з даними про обсяг залучених ПІІ 2012 році він становив 1350925,7 млн дол., що у 25 разів перевищує їхній обсяг у 1980 році, який тоді становив 54069 млн дол. США [2]. Головну роль у позитивній динаміці надходження іноземних інвестицій відіграють країни, що розвиваються, та їхні вищі темпи економічного розвитку, а також поступове збільшення інвестицій у країнах з перехідною економікою. За цей період країни, що розвиваються, значно зміцнили свої позиції. Зокрема у 1980 році найбільший обсяг залучених інвестицій припадав на розвинені країни — це 86 %, а 2012 року їхній обсяг скоротився до 42 %. Країни з ринками, що формуються, за цей період збільшили обсяг залучених інвестицій до 52 %, що у 4 рази більше, ніж на початку 80-х років (рис. 2). Серед країн, що розвиваються, найбільші обсяги залучених ПІІ було зафіксовано для економіки Китаю, обсяг інвестицій якого становить 8,96 %, причому це значення значно перевищує обсяги ПІІ деяких розвинутих країн [3]. Притік іноземних інвестицій до країн з перехідною економікою значно менший, ніж в розвинених, чи країнах, що розвиваються, але також характеризується помірними темпами приросту за останні 30 років. Хоча для цих країн актуальними залишаються

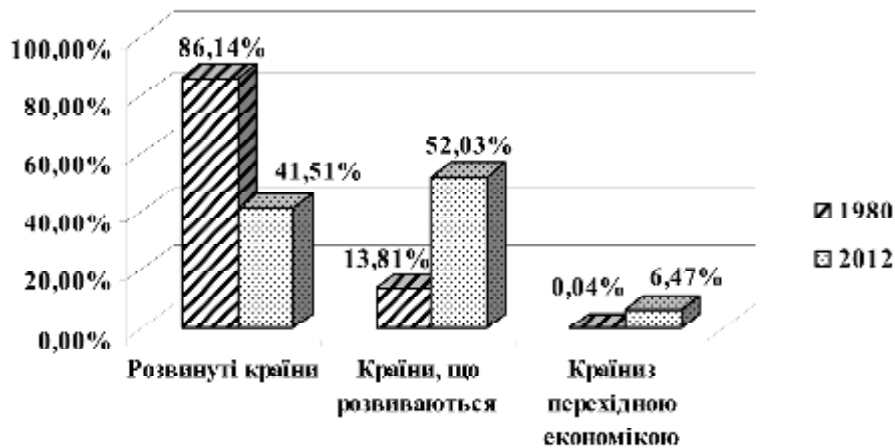

Рис. 2. Розподіл залучених ПІІ за групами країн, %

*Складено автором за даними джерела [2].

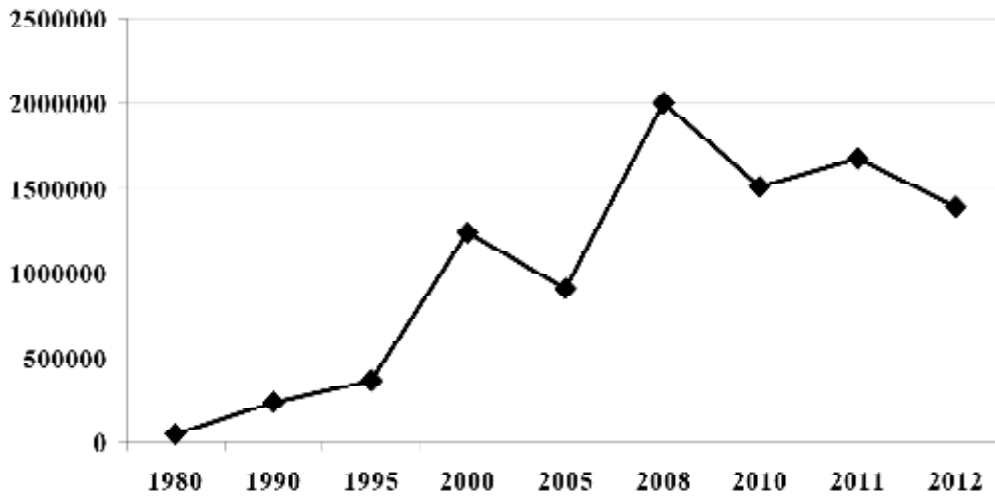

Рис. 3. Динаміка обсягів вкладених ПІІ у світі, 1980–2012 рр.

Складено автором за даними джерела [4].

питання формування сприятливого інвестиційного клімату, поліпшення інфраструктури, забезпечення гарантій для іноземних інвесторів і налагодження відносин з розвинутими та країнами, що розвиваються. Цей приріст відбувся на тлі збільшення прибутків транснаціональних корпорацій та відносно високих темпів економічного зростання в країнах, що розвиваються.

У групі розвинутих країн найбільший обсяг залучених ПІІ належить європейським країнам, що у 2012 році становив 20,4 % від сукупних обсягів. Такі показники у Європі забезпечують країни Європейського Союзу, оскільки сумарне значення інвестицій цих країн майже збігається з обсягом інвестицій усієї Європи. Із групи розвинутих країн найбільшими притоками ПІІ характеризуються Німеччина, Франція, Великобританія, Канада і США.

Згідно з даними про вкладені ПІІ, їхній обсяг у 2012 році становив 1390956,1 млн дол. США, що перевищує їхній обсяг 1980-го у 27 разів, який тоді становив 51575,89 млн дол. США. Загальну динаміку обсягів вкладених ПІІ у світі зображено на рисунку 3. Відзначимо, що в цілому вона збігається з особливостями розвитку процесів залучення ПІІ, що практично підтверджує взаємозалежність та взаємозв'язок національних

економік різних країн в межах єдиної світогосподарської системи.

Обсяг відтоку ПІІ у країнах, що розвиваються, збільшився з 3178,7472 млн дол. США у 1980 до 426081,8 млн дол. США у 2012 році. Але відтік іноземних інвестицій від розвинутих країн був у 2 рази більшим, порівняно з країнами, що розвиваються [5]. Важливо відзначити помірні темпи росту вкладених ПІІ у групі країн з перехідною економікою (рис. 4).

У період з 1980 р. до 2012 р. обсяг вкладених інвестицій у розвинених країнах зменшився з 94 % до 65 %, але, незважаючи на це, вони займають найбільшу питому вагу у світовому обсязі вкладених інвестицій. Незначним відсотком (4 %) характеризується група країн, з перехідною економікою. Суттєве зростання відтоків ПІІ притаманне країнам, що розвиваються. Серед групи розвинених країн основними інвесторами є США (23,6 %) та країни Європейського Союзу (23,2 %). Серед країн, що розвиваються, найбільша кількість інвестицій надходить з країн Латинської Америки і Карибського басейну (7,4 %) та Китаю (6,05 %). Отже, проаналізувавши динаміку і структуру потоків іноземних інвестицій, можна зробити висновок, що основними інвесторами є розвинені країни, вони ж відповідно є і країна-

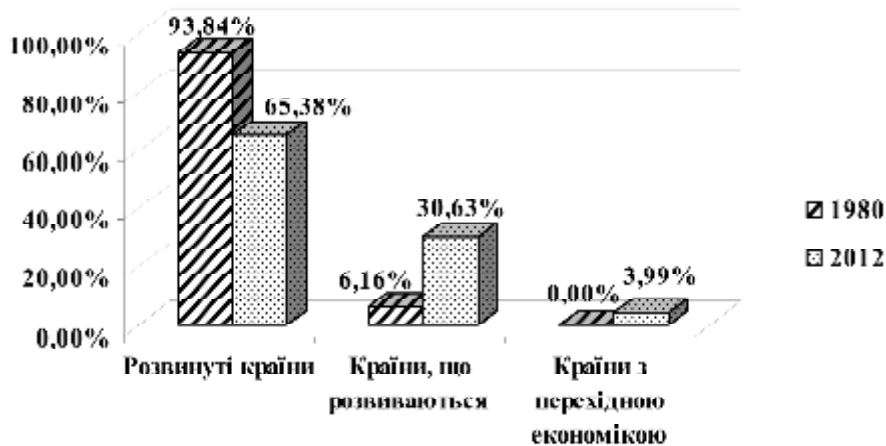

Рис. 4. Розподіл вкладених ПІІ за групами країн, %

Складено автором за даними джерела [4].

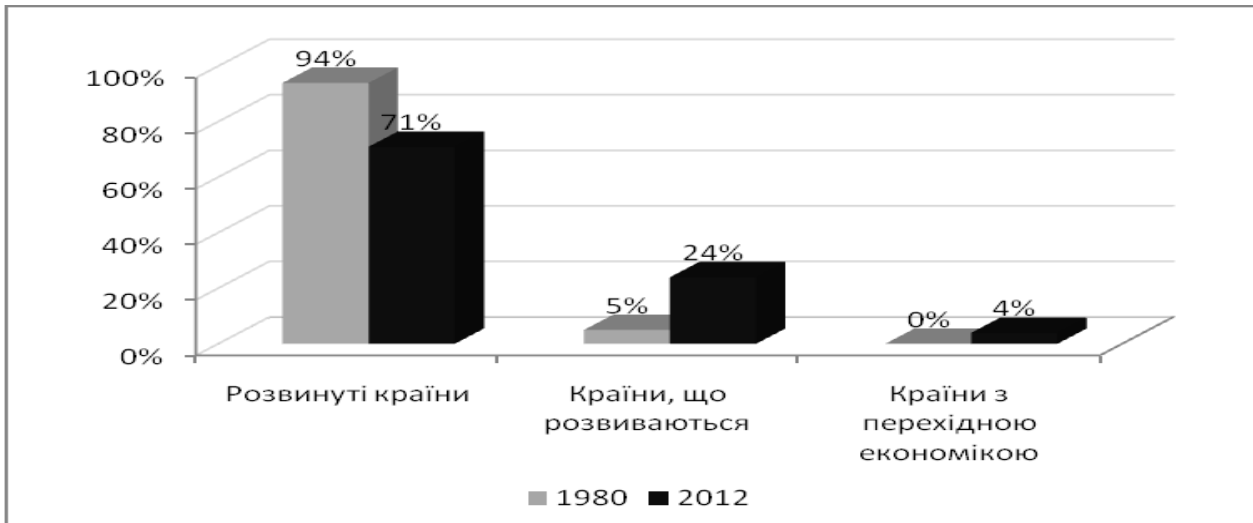

Рис. 7. Розподіл "продавців" закордонних активів за групами країн в угодах транскордонних злиттів та поглинань, %

Складено автором за даними джерела [7].

ництва з країни базування у інші країни. На другому місці за обсягами інвестованого капіталу знаходиться видобувна промисловість. Ця обставина зумовлена такою складовою частиною генезису ТНК, як-то забезпечення доступу до природних ресурсів шляхом розширення власної мережі та забезпечення контролю над підрозділами. Також значний обсяг вкладених інвестицій було зафіксовано в металургійній промисловості. Галузева структура інвестування дещо змінилася у 2011 році. Перше місце посіли ТНК видобувного сектору, друге — хімічної промисловості і третє — металургії.

Сфера послуг є очевидним лідером що у 1990, що у 2011 р. Це підтверджує загальносвітові тенденції зміщення акцентів міжнародного виробництва у бік нематеріальних галузей (рис. 6). У цій сфері найбільшими інвесторами стали ТНК торговельного сектору, що у

1990 році, що у 2011 році. Друге місце за обсягом вкладених інвестицій у світі посідають ТНК, що функціонують у сфері транспортних послуг. У цілому ж, напрями розподілу відтоку і припливу прямих іноземних інвестицій за галузями та секторами економіки збігаються: основними з них є торгівля, видобувна промисловість, транспортні послуги та хімічна промисловість.

Досліджуючи зміни позицій транснаціональних корпорацій у сучасному геоекономічному просторі, слід відзначити, що важливе місце у глобальних стратегіях ТНК відіграють акціонерні форми розвитку їхньої діяльності, зокрема, через злиття та поглинання. На сьогодні, це найбільш швидкий спосіб придбання активів у різних країнах та інших стадіях виробничого процесу, освоєння нових ринків.

Грунтовні дослідження основних показників розвитку транскордонних злиттів та поглинань засвідчу-

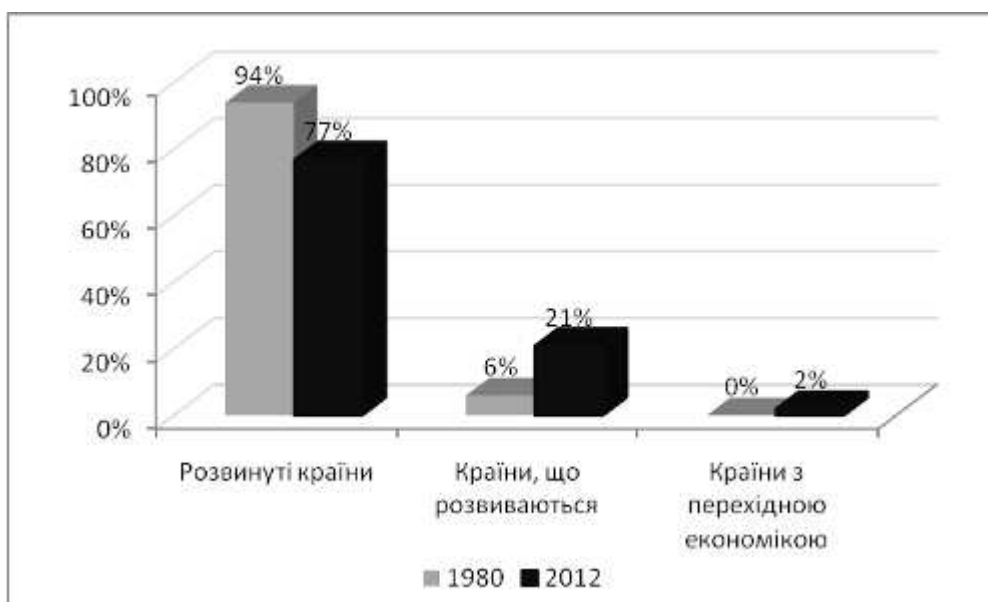

Рис. 8. Розподіл "покупців" закордонних активів за групами країн в угодах транскордонних злиттів та поглинань, %

Складено автором за даними джерела [3].

ють, що протягом останніх 10—15 років їхня кількість постійно зростає. На це впливають такі фактори, як: особливості світової економіки періоду глобалізації; специфіка світового економічного циклу; характерні риси корпоративної консолідації як явища тощо. У світовій практиці угод щодо злиттів та поглинань, ТНК виконують роль як продавців, так і покупців закордонних активів. Особливості ж врахування цих угод у статистиці національних економік залежать від їхнього статусу щодо ТНК — країни базування та приймаючі країни.

Згідно з офіційними даними, кількість операцій злиттів і поглинань з погляду продажу активів у світі за 20 років збільшилась з 2072 у 1990 році до 5400 у 2012 році. Зростання кількості таких операцій у всьому світі спричинило їх позитивну динаміку як у розвинених країнах, так і у країнах, що розвиваються. Водночас за кількістю операцій "продажів" своїх компаній передові позиції займають розвинені країни, обсяг яких у 2012 році становив 3819 порівняно з 1302 у країнах, що розвиваються (рис. 7).

Саме ці країни є лідерами і серед "покупців" закордонних активів. Зокрема серед розвинених країн найбільшою кількістю операцій злиття і поглинання характеризується Європа, обсяг яких становить 50 % від загального значення розвинених країн у 2012 році. В США також великий відсоток здійснених операцій, який становить 29 % від загального значення цих обсягів у всіх розвинених країнах, він навіть перевищує обсяги таких угод в країнах, що розвиваються. У групі останніх найбільше придбали країни Азії, обсяг купівлі яких збільшився з 72 у 1990 році до 765 у 2012 році, що на 2012 рік становить 74 % загальної кількості операцій країн, що розвиваються. Друге місце за кількістю міжнародних операцій посідають країни Латинської Америки та Карибського басейну, і третє — Китай (рис. 8).

Країни з перехідною економікою характеризуються малим обсягом міжнародних операцій із придбання закордонних активів, що у 2012 році становив 76. Найбільш вагомий внесок цих операцій у групі країн з перехідною економікою має Росія, кількість продажів компаній для операцій злиття і поглинання якої становить 57, що становить 75 % від усіх подібних операцій транзитивних країн за 2012 рік. Таким чином, вищенаведений аналіз статистичних даних підтверджує загальносвітові тенденції зміцнення на міжнародній арені позицій ТНК з країн, що розвиваються.

Вартісні показники укладених угод злиттів та поглинань за вказані періоди засвідчують те, що найбільший прибуток від продажів зі злиття та поглинання мають розвинені країни, а найменший — країни з перехідною економікою. Від'ємне значення відповідних показників для країн цієї групи показує, що більше активів було продано закордонним ТНК, ніж придбано вітчизняними компаніями. Так, серед розвинутих країн найбільші показники демонструють США (66 113 млн дол. у 2012 р.) та країни Європейського Союзу (122 309 млн дол.), серед країн, що розвиваються, — країни Азійського регіону (29 483 млн дол.), Латинської (21 070 млн дол.) та Південної Америки (18 571 млн дол.) [8].

Результатом численних злиттів і поглинань є утворення нових ТНК олігополістичного типу, що теж впливає на перерозподіл світового продукту та доходу на користь таких корпорацій. Протягом останніх років у розвинених країнах домінуючі позиції в кожній галузі займають всього дві-три великі корпорації, що конкурують між собою на ринках практично всіх країн. Під час кризи ця тенденція лише посилилася, оскільки у компаній з'явився шанс купити здешевлені активи тих підприємств, що опинилися на межі банкрутства. Водночас цьому процесу сприяли більш лояльні заходи економічної політики розвинених країн щодо інвестицій з-за кордону. Так, у секторі нафтогазової промисловості провідні позиції на ринку належать "Exxon Mobil" (США), "Royal Dutch Shell" (Нідерланди) та "Petro China" (Китай); у сфері фінансів — "JP Morgan Chase" (США), "HSBC Holdings" (Великобританія) та "Allianz" (Німеччина) [9]. Зазначимо, що лідерами серед країн-покупців у транскордонних злиттях та поглинаннях все ще залишаються розвинені країни, які не поступаються за показниками вартості укладених угод.

Підсумовуючи основні результати виникнення та розвитку ТНК у геоекономічному просторі зауважимо, що в цілому процеси транснаціоналізації світового господарства перетворили найбільші компанії у ключових суб'єктів глобальної економіки, а їхня міжнародна діяльність стала своєрідним індикатором економічної активності у світовому економічному просторі. Це засвідчує позитивна динаміка основних показників їхньої діяльності, зокрема, обсягів вхідних та вихідних інвестицій, продажів закордонних підрозділів, їхніх активів та зайнятості (табл. 1). Періоди нестабільності або падіння темпів приросту показників діяльності ТНК на міжнародних ринках спостерігались лише в періоди світових фінансових криз, зокрема, кризи 2007—2008 рр. Слід відзначити, що такі чинники, як: загрози кризи єврозони, коливання кон'юнктури основних світових ринків, очікування інвесторів певної фінансової нестабільності не дозволяють їм сьогодні відновити позитивну динаміку попередніх періодів.

Зауважимо, що інвестиційна діяльність ТНК впливає на зміни у геоекономіці через економічний та технологічний її складники. Так, у економічній сфері процеси транснаціоналізації, в першу чергу, торкнулися таких змін, як: формування виробничих мережевих ланцюгів; перерозподіл світового доходу на власну користь; втручання ТНК у процеси контролю над світовими ресурсами; сприяння фінансовій глобалізації; зростання рівня економічного розвитку приймаючих країн та ін. Цьому сприяла інвестиційна експансія ТНК шляхом злиттів та поглинань, використання проектів "greenfield" та "brownfield", формування стратегічних альянсів, фінансово-промислових груп тощо.

Доцільно зацентувати увагу на особливому значенні розвитку ТНК для технологічної сфери, а саме: можливостях застосування нових технологій у слабо-розвинених країнах; глобальній інформатизації світового простору; потужному фінансуванні НДДКР; створенні наукоємної продукції та формуванні постінду-

ріального суспільства. Власне формування глобальної інформаційно-комунікаційної мережі та всесвітнього інформаційно-фінансового простору для вільного переміщення транснаціонального капіталу і могло спричинити такі наслідки.

ВИСНОВКИ

Наприкінці ХХ ст. — початку ХХІ ст. процеси транснаціоналізації спричинили формування нового суб'єкта геоекономічних відносин, а саме — транснаціональні корпорації. В результаті їхньої потужної інвестиційної діяльності відбулися суттєві процеси щодо перерозподілу світового продукту, ресурсів і доходу на їхню користь. Основні показники діяльності ТНК, а саме: обсяги вихідних та накопичених вкладених інвестицій, доходи від залучених та вкладених інвестицій, продажі закордонних підрозділів, їхніх активів та зайнятість зросли за останні 30 років в десятки разів. Динаміка і структура потоків іноземних інвестицій ТНК засвідчує, що основними інвесторами є розвинені країни, вони ж відповідно є і країнами базування ТНК, а економіки країни, що розвиваються, є найпривабливішими для іноземних інвестицій. До основних геоекономічних змін можна віднести зміцнення на міжнародній арені позицій країн, що розвиваються, внаслідок поширення діяльності філіалів та дочірніх компаній на території країн-реципієнтів, а також активного розвитку їхніх власних ТНК. Вплив процесів транснаціоналізації та інвестиційної діяльності ТНК на геоекономічний простір відбувається через економічну, технологічну, політичну та соціально-культурну сфери, де основне місце належить першим двом.

Література:

1. United Nations Conference on Trade and Development [Electronic resource] / UNCTAD. — Mode of access: <http://unctad.org/en/pages/DIAE/World%20Investment%20Report/WIR-Series.aspx>
2. FDI inflows, by region and economy, 1990—2012. Annex Table 01 [Electronic resource] / UNCTAD. — Mode of access: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>
3. Number of cross-border M&As by region/economy of seller, 1990—2012. Annex Table 11 [Electronic resource] / UNCTAD. — Mode of access: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>
4. FDI outflows, by region and economy, 1990-2012. Annex Table 02 [Electronic resource] / UNCTAD. — Mode of access: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>
5. Value of cross-border M&A purchases, by region/economy of purchaser, 1990—2012. Annex Table 10 [Electronic resource] / UNCTAD. — Mode of access: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>
6. Selected indicators of FDI and international production, 1990—2009 [Electronic resource] / UNCTAD. — Mode of access: <http://unctad.org/en/pages/DIAE/WorldInvestmentReport/WIR-Series.aspx>
7. Number of cross-border M&As by region/economy of purchaser, 1990—2012. Annex Table 12 [Electronic resource] / UNCTAD. — Mode of access: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>
8. Value of cross-border M&As by region/economy of seller, 1990—2012. Annex Table 9 [Electronic resource] / UNCTAD. — Mode of access: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>
9. Forbes Global 2000: The World's Largest Companies In 2013 [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.economywatch.com/companies/forbes-list>

References:

1. United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD, (2014), available at: <http://unctad.org/en/pages/DIAE/World%20Investment%20Report/WIR-Series.aspx> (Accessed 9 April 2014).
2. FDI inflows, by region and economy, 1990-2012. Annex Table 01. UNCTAD, (2012), available at: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx> (Accessed 10 March 2014).
3. Number of cross-border M&As by region/economy of seller, 1990—2012. Annex Table 11. UNCTAD, (2012), available at: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx> (Accessed 5 April 2014).
4. FDI outflows, by region and economy, 1990-2012. Annex Table 02. UNCTAD, (2012), available at: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx> (Accessed 3 April 2014).
5. Value of cross-border M&A purchases, by region/economy of purchaser, 1990—2012. Annex Table 10. UNCTAD, (2012), available at: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx> (Accessed 23 March 2014).
6. Selected indicators of FDI and international production, 1990—2009, UNCTAD, (2009), available at: <http://unctad.org/en/pages/DIAE/WorldInvestmentReport/WIR-Series.aspx> (Accessed 23 March 2014).
7. Number of cross-border M&As by region/economy of purchaser, 1990—2012. Annex Table 12, UNCTAD, (2012), available at: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx> (Accessed 28 March 2014).
8. Value of cross-border M&As by region/economy of seller, 1990—2012. Annex Table 9, UNCTAD, (2012), available at: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx> (Accessed 28 March 2014).
9. Economy Watch (2013), "Forbes Global 2000: The World's Largest Companies In 2013", available at: <http://www.economywatch.com/companies/forbes-list> (Accessed 3 April 2014).

Стаття надійшла до редакції 16.04.2014 р.